

From Grief and Despair to Anger and to Hope: How Should One Feel on Tisha B'av?

1) Mi Yitein Roshi Mayim (kinah #25)

מי יתן ראשי מים ועיני מקור נוזלי, ואבקה כל ימותי וילי, על חללי טפי ועוללי, ויששי קהלי, ואתם ענו אבוי ואוי ואללי, ובכן בכה בכה רב והרב.

Would that my head were water, and my eyes a fountain of tears, / and I would cry all my days and nights / for the corpses of my babes and infants, and the aged of my community. / I ask you to respond, "Oh! Woe! Alas!" / And weep a weeping, much weeping.

2) Eichah 1:2

בכו תבכה בלילה ודמעתי על לחיה אין לה מנחם מפלאה

Bitterly she weeps in the night, Her cheek wet with tears. There is none to comfort her of all her friends.

3) Lecha Hashem Ha-Tzedakah (kinah #19)

לך יהוה הצדקה באותות אשר הפלאת מאז ועד עתה,
ולנו בשת הפנים בבחינה אשר נצרפנו ואותנו תעבת:
לך יהוה הצדקה בגוי מקרב גוי לקחת במסות,
ולנו בשת הפנים בדפי אשר נמצא בנו כמעשיהם עשות:

Yours, my Lord, is the righteousness, because of the wondrous signs You have displayed from then until now;
and ours is the shamefacedness, because of the trial with which You sought to refine us, (but as a result of our failure) You despised us.

Yours, my Lord, is the righteousness because You have taken (our) nation from amidst another nation, with miracles;
and ours is the shamefacedness, because of the hypocrisy to be found within us as we emulated (Egypt's abominable) deeds.

4) Eichah 1:8 and 18

חטא חטאה ירושלם על-כן לנידה הגתה

Jerusalem has greatly sinned, Therefore she is become a mockery.

צדיק הוא יהוה כי פיהו מגריתי

The LORD is in the right, For I have disobeyed Him.

5) Eichah Atzta Be-Apecha (kinah #7)

איכה אצת באפך לאבד ביד אדומים אמוניך.
ולא זכרת ברית בין הבתרים אשר בררת לבחוניך. ובכן בטינו. זכור יי מה הנה לנו:
איכה גערת בגערתך לגלות ביד גאים גאוליה.
ולא זכרת דליגת דלוג דרך אשר דלגת לדגליה. ובכן דברנו. זכור יי מה הנה לנו:

How did You rush in your fury to exterminate Your faithful ones at the hand of the Edomites, and not recall the Covenant Between the Parts by which you selected those you tested?
“Remember Lord what has occurred to us” (Eichah 5:1)

How did You reproach with Your rebuke, to exile at the hand of the haughty those You had once redeemed, and not recall the contraction of the road You had shortened for Your flag-bearing tribes? “Remember Lord what has occurred to us.”

6) Eichah 2:1, 5

איכה יליב באפו | אדנל את-בת-ציון השליך משמים ארץ תפארת ישראל ולא-זכר הדם-רגליו ביום אפו:

Alas! The Lord in His wrath / Has shamed Fair Zion, / Has cast down from heaven to earth / The majesty of Israel. / He did not remember His Footstool / On His day of wrath.

הנה אדני | באויב בלע ישראל בלע כל-ארמנותיה שחת מבצריה וילרב בבת-יהודה תאניה ואניה:

The Lord has acted like a foe, / He has laid waste Israel, / Laid waste all her citadels, / Destroyed her strongholds. / He has increased within Fair Judah / Mourning and moaning.

7) Eichah 5:20-22

למה לנצל תשפחנו תעזבנו לארץ ימים: השיבנו יהנה | אליה (ונשוב) [ונשובה] חדש ימינו כקדם: כי אם-מאס מאסתנו קצפת עלינו עד-מאד:

Why have You forgotten us utterly, / Forsaken us for all time? / Take us back, O LORD, to Yourself, / And let us come back; / Renew our days as of old! / For truly, You have rejected us, / Bitterly raged against us.

8) Rashi on Eichah 5:22

כי אם מאס מאסתנו. בשביל שחטאנו לא הנה לה להרבבות קצף עד מאד באשר קצפת:

For although You may have considered us contemptible. Although we have sinned, [nonetheless] You should not have been angered as much as You have been.

9) Berachot 32a

ואמר רבי אלעזר: משה הטיח דברים כלפי מעלה. שנאמר: "וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל ה' אֵל תִּקְרִי "אֵל ה'", אֵלָּא "עַל ה'". שָׁפַן דְּבֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב קוֹרִין לְאֵלֶּפֶיךָ עֵינֶיךָ, וְלַעֲיִנִּין אֶלְפִין. דְּבֵי רַבִּי יִנְאִי אָמְרִי, מִהֲכָא: "וְדֵי זֶהָב". מַאי "וְדֵי זֶהָב"? אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יִנְאִי: כִּף אָמַר מֹשֶׁה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוּנוּ שְׁל עוֹלָם, בְּשִׁבִיל כֶּסֶף וְזָהָב שֶׁהִשְׁפַּעְתָּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁאָמְרוּ "דֵּי" — הוּא גַרְם שֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל. ... אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְשַׁל לְאָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ בֶּן. הִרְחִיצוּ וְסָכוּ, וְהִאָּכִילוּ וְהִשְׁקָהוּ, וְתָלָה לוֹ כֵּיס עַל צְנָאוֹ, וְהוֹשִׁיבוֹ עַל פֶּתַח שֶׁל זֹנוּת. מַה יַּעֲשֶׂה אוֹתוֹ הַבֵּן שֶׁלֹּא יִחָטָא?! ... אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: אֵלְמָלֵא מִקְרָא כְּתוּב, אִי אֶפְשָׁר לְאוֹמְרוּ. מְלַמֵּד שֶׁתִּפְסוּ מֹשֶׁה לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּאָדָם שֶׁהוּא תוֹפֵס אֶת חֲבִירוֹ בְּבִגְדוֹ, וְאָמַר לְפָנָיו: רַבּוּנוּ שְׁל עוֹלָם, אֵין אֲנִי מִנִּיחָךְ עַד שֶׁתִּמְחֹל וְתִסְלַח לָהֶם.

R. Eleazar also said: Moses spoke rebelliously to the Most High; as it is said, “And Moses prayed unto the Lord” (Num. xi. 2) — read not “unto [el] the Lord” but “against [al] the Lord”; for so the school of R. Eliezer b. Jacob interchange the letters aleph and 'ayin. The school of R. Jannai say: [It may be learnt] from the passage “And *Di-Zahav*” (Deut. i. 1). What means “And Di-Zahab”? The school of R. Jannai declare: Thus spoke Moses before the Holy One, blessed be He, “Lord of the universe! It was because of the silver and gold [*zahav*] which Thou didst bounteously give to Israel until they cried, ‘It is sufficient’ [*dai*], that they were induced to make the calf.” ... A parable: [It may be likened] to a man who had a son. He washed him, anointed him, gave him to eat and drink, tied a purse about his neck, and set him at the entrance of a brothel. How can that son help sinning? ... R. Abbahu said: Were it not explicitly written, it would be impossible to say it; for this teaches that Moses caught hold of the Holy One, blessed be He, like a man who takes hold of his neighbor by his garment, and said before Him, “Lord of the universe! I will not let Thee alone until Thou forgivest and pardonest them.”

10) Shulchan Aruch Orach Chayim 557

בתשעה באב אומר בבונה ירושלים נחם ה' אלהינו את אבילי ציון וכו' ועננו בשומע תפלה ואם לא אמר לא זה ולא זה אין מחזירין אותו: הגה והמנהג פשוט שאין אומרים נחם רק בתפלת מנחה של תשעה באב לפי שאז הציתו אש במקדש ולכן מתפללים אז על נחמה (רוקח ואבודרהם) ... :

On Tisha Be-Av we say [during] the blessing of “Boneh Yerushalayim”: (*Nachem*) “Console My L-rd my G-d the mourners of Zion etc ...”, and “*Aneinu*” during “*Shomeya Tefilah*”, but if one did not say one nor the other, we do not make them go back. **Rema Note:** The simple custom is not to say *Nachem* except during the Minchah prayer on Tisha be-Av, for it was then [in the afternoon] that the fire took hold in the Mikdash, and therefore we pray at this time about the consolation (Rokeach, Avudraham)

11) Tur Orach Chayim 557

ואיכא דוכתינ דנהיגי למימר ערבית שחרית רחם ובמנחה נחם והא מלתא תליא במנהגא אע"ג דליכא שינוי בין נחם לרחם דאנן כל יומא דט"ב מצלינן על נחמה ובעינן רחמים על הא מלתא:

And there are places that have a custom to say *Rachem* at Maariv and Shacharis, and *Nachem* at Mincha. This matter depends on custom, even though there is no difference between the language of *Nachem* and *Rachem*, because we pray for consolation (*nechama*) the entire day of Tisha Be-Av and also ask for mercy (*rachamim*) for the same thing.

12) Yerushalmi Berachot 33a

מצינו בנביאים הראשונים שהיו חותמין את דבריהן בדברי שבח ובדברי נחמות

...

והכתיב (איכה ה) כי [אם] מאוס מאסתנו (איכה ה: כ"ב) השיבנו תחת כי מאוס מאסתנו

We find that the early prophets conclude their words with words of praise and words of consolation ... But it says (Eichah 5:22): “For truly you have rejected us”? [We repeat] *hashivenu* [return us] instead of [ending with] “for truly you have rejected us.”

13) Ad Anah Bechiyah Be-Tzion (kinah #5)

עד אנה בכייה בציון ומספד בירושלים. תרחם ציון ותבנה חומות ירושלים:

...

תקנא לציון קנאה גדולה. ותאיר לרבתי עם מאור נגהך:

How long must Zion cry and Jerusalem mourn? Pity Zion, rebuild the walls of Jerusalem! ... You will one day again take up Zion’s cause with zeal, and once more illuminate the populous city with the light of Your splendor.

14) Pesukei nechamah (verses of consolation) following the *kinot* evening and morning

תרחם ציון פאשר אמרת ותכוננה פאשר דברת. תמהר ישועה ותחיש גאולה ותשוב לירושלים ברחמים רבים: כפתוב על יד נביאך לכן פה אמר ה' שבתי לירושלים ברחמים ביתי יבנה בה נאם ה' צבאות וקו ינטה על ירושלים: ונאמר. עוד קרא לאמר פה אמר ה' צבאות עוד תפוצנה ערי מטוב ונחם ה' עוד את ציון ויבחר עוד בירושלים: ונאמר כי נחם ה' ציון נחם כל חרבתייה וישם מדברה כעדן וערבתה כגן ה' ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול תמרה:

Pity Zion as You have spoken. Make her firm as You gave your word. Hasten salvation, hurry redemption. And return to Jerusalem with great compassion. As was written by your prophet: “Therefore, this is what God says—I will return to Jerusalem mercifully, my house will be built in her, says God of Hosts, and a plumbline will be stretched over Jerusalem.” (Zechariah 1:16) And it is said in another verse: “This is what God says—My cities will again be exploding with goodness, and God will comfort Zion and choose Jerusalem again.” (Zechariah 1:17). And it is said: “For God has comforted Zion, comforted all her ruins, and has made her deserts like Eden and her wilderness like God’s garden. Joy and happiness are to be found there, gratitude and the sound of song.” (Isaiah 51:3).

15) Az Be-Haloch Yirmiyahu Al Kivrei Avot (kinah #26)

קול בכי לאה מתופפת על לבבה
רחל אחותה מבכה על בניה זלפה מכה פניה
בלהה מקוננת בשתי ידיה:
שובו תמימים למנוחתכם מלא אמלא כל משאלותיכם
שלחתי בכלה למענכם הנני משובב גלות בניכם:

The sound of Leah's wail, pounds upon her heart;
Her sister Rachel bemoans her children;
Zilpah, slaps her face;
Bilhah, laments with both hands!
[God's final response:] "Return, perfect ones, to your place of rest.
I will indeed fulfill your requests.
I was sent to Babylon because of you,
and will return your children from exile.

16) Eish Tukad Be-Kirbi (kinah #31)

ששון ושמחה, ונס יגון ואנחה,
בשובי לירושלים

Happiness and joy; Gone are sorrow and sighing,
When I return to Jerusalem.

17) Tziyon Yedidut Yedid Tzair Le-Sarayich (kinah #40)

ציון לציורן ואות עז עוד תהי וילנס עמים ותגבהנה רגלי מבשריך:
נצלי עדי העני ותני לבושך שני תולע ככלה עדי לקשור קשריך:

"Zion, you will once again be a sign of strength and a banner to all nations, and prominent will be the footsteps of your heralds. / Shed the garments of poverty and wear raiment of silk. Bedeck yourself in a bride's gown and decorations.

18) Ezekiel 23:2-4, 37-39, 45-47

בן-אדם נשים בנות אם-אחת היו:
ותזנינה במצרים בנעוריהן זגו שמה מעכו שדיהן ושם עשו צדי בתוליהן:
ושמותן אהלה הגדולה ואהליבה אחותה ותהנינה לי ותלדנה בנים ובנות ושמותן שמרון אהלה וירושלם
אהליבה:

O mortal, once there were two women, daughters of one mother. They played the whore in Egypt; they played the whore while still young. There their breasts were squeezed, and there their virgin nipples were handled. Their names were: the elder one, Oholah; and her sister,

Oholibah. They became Mine, and they bore sons and daughters. As for their names, Oholah is Samaria, and Oholibah is Jerusalem.

כי נאפו ודם בידיהן ואת-גליליהן נאפו וגם את-בניהן אשר ילדו-לי העבירו להם לאכלה:
עוד זאת עשו לי טמאו את-מקדשי ביום ההוא ואת-שבתותי חללו:
ובשחטם את-בניהם לגליליהם ויבאו אל-מקדשי ביום ההוא לחללו והנה-כה עשו בתוך ביתי:

For they have committed adultery, and blood is on their hands; truly they have committed adultery with their fetishes, and have even offered to them as food the children they bore to Me. At the same time they also did this to Me: they defiled My Sanctuary and profaned My sabbaths. On the very day that they slaughtered their children to their fetishes, they entered My Sanctuary to desecrate it. That is what they did in My House.

וּנְאֻשִׁים צְדִיקִים הִמָּה יִשְׁפֹּטוּ אוֹתָהֶם מִשְׁפֹּט נְאֻפוֹת וּמִשְׁפֹּט שִׁכְרוֹת גַּם כִּי נֶאֱפַל הַנָּה וְדָם בְּיַדֵיהֶן: {ס}
כִּי כֹה אָמַר אֱדֹנָי יְהוִה הַעֲלֵה עֲלֵיהֶם קֶהֱל וְנָתַן אוֹתָהֶן לְזַעֲנָה וּלְכָז:
וְרָגְמוּ עֲלֵיהֶן אֲבָן קֶהֱל וּבְרָא אוֹתָהֶן בְּסַרְבוֹתָם בְּנִיחָם וּבְגִוְמֵיהֶם יִהְרֹגוּ וּבְתֵיהֶן בְּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ:

But righteous men shall punish them with the punishments for adultery and for bloodshed, for they are adulteresses and have blood on their hands. For thus said the Sovereign GOD: Summon an assembly against them, and make them an object of horror and plunder. Let the assembly pelt them with stones and cut them down with their swords; let them kill their sons and daughters, and burn down their homes.

19) Shomron Kol Titein (kinah #4 and #46)

שְׁמֵרוֹן קוֹל תִּתֵּן: "מִצְאוּנֵי עֹנֵי! לְאַרְץ אַחֶרֶת יִצְאוּנֵי בְנֵי!"
וְאֶהְלִיבָה תִזְעַק: "נִשְׂרְפוּ אֶרְמוֹנֵי!" וּתֹאמַר צִיּוֹן: "עֲזַבְנִי יְיָ!"

Samaria (the ten tribes of Israel) proclaimed, "My sins have caught up with me, my children have left for another land!"
And Oholiva (Jerusalem) cries out: "My palaces are in flames!" And Zion says: "The Lord has forsaken me!"

אֲנִי אֶהְלֵה סוּרָה בְּגִדְתִי בְּקִשְׁיִי, וְקָם עָלַי פְּחָשִׁי וְעָנָה בִּי מְרִיִי, וּלְמַקְצַת הַיָּמִים שְׁלַמְתִּי נִשְׁיִי, וְתִגְלַת פְּלֶאֶסָר אָכַל
אֶת פְּרִיִי,
...
מְשִׁיבָה אֶהְלִיבָה: "אֲנִי כֹן נֶעְקַשְׁתִּי, וּבְאַלְוֶה נְעוּרֵי כְּאֶהְלֵה בְּגִדְתִּי. דָּמִי, אֶהְלֵה, כִּי יְגוּנֵי זְכַרְתִּי! נִדְדַת אֶת אַחֶת,
וּרְבוֹת נִדְדַתִּי.

"I, Ohola, acted with spite and treachery; my betrayal opposed me, and my rebellion accused me. In a few short days, I paid my debt, and the King of Assyria devoured my kingdom (fruits)."

...
Oholiva responded: "I, too, was perverse and betrayed the Companion of my Youth just as you did. So be still Ohola, as I recall my anguish. You strayed away but once but I strayed many times."

החֹמֶל עַל דָּל,
חִמַּל עַל דְּלוּתָם, וַיִּרְאֵה שׁוֹמְמוֹתָם וְאֶרֶץ גְּלוּתָם!
אַל תִּקְצַף עַד מְאֹד, וַיִּרְאֵה שְׁפִלוּתָם,
וְאַל לְעַד תִּזְכֹּר עֲוֹנָם וְסִכְלוּתָם!
רַפָּא נָא אֶת שִׁבְרָם, וְנַחֵם אֲבִלוּתָם,
כִּי אָמַתָּה שִׁבְרָם וְאָמַתָּה אֲיִלוּתָם!
חֲדַשׁ יְמֵינוּ כַּיְמֵי קְדְמוֹנֵינוּ, כְּנִאֲמָרְךָ: "בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם יְיָ!"

He who pities the poor, take pity on their plight!
See their desolation and lengthy exile.
Do not be implacably angry, but remember their lowliness.
Remember not their foolish iniquities forever.
Mend their fissures, soothe their grief, for You are their Hope and their Hero.
Renew our days like the days long gone,
as You have spoken, "the Lord rebuilds Jerusalem."